

בג"צ 3268 / 91

בבית המשפט העליון

היושב לדון כבית משפט גבוה לצדק

ב י ר ו ש ל י ם

בענין: י צ ח ק א ו נ ל י ת.ז. 4503614
ע"י ב"כ עו"ד דב לרר ו/או רונית אלדור
מרח' היוגב 11 רמת השרון
(טל': 03-5408922)

ה ע ו ת ר

- נ ג ד -

1. בית הדין הארצי לעבודה
ככר פקוד מרכז, שער מנדלבאום ירושלים 91013
2. המוסד לביטוח לאומי
רח' ויצמן 13 ירושלים

ה מ ש י ב י ם

ע ת י ר ה

למתן צו על תנאי המורה למשיבים להתייצב וליתן טעם,

מדוע לא יוצהר כי, פסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה

מיום 11.6.91 בתיק נא/0-74, הדוה את ערעורו של העותר

הינו בטל. (מצ"ב פסק הדין הנ"ל כנספח א' לעתירה).

למתן צו על תנאי המורה למשיבים, להתייצב וליתן טעם,

מדוע לא יוצהר כי, התאונה של התקף הלב שארעה לעותר

ב-19.9.84 היא תאונת עבודה במובן סעיף 35 ו-39 לחוק

הביטוח הלאומי [נוסח משולב] התשכ"ח - 1968.

ה ק ד מ ה

1.

1.1 עובדות המקרה כפי שצוטטו על ידי בית הדין הארצי לעבודה, בתחילת פסק דינו (המצ"ב כנספח א' לעתירה) יצוטטו להלן. העובדות הללו נקבעו על ידי בית הדין האזורי ב-10.4.88, בהתבסס על שמיעת הראיות וחקירת העדים ב-23.2.87.

"התובע עבד בתעשייה האווירית בלוד מאז שנת 1974. עבודתו הרגילה היא נהיגת טרקטור ותום לעגלה, והובלת משאות בין מחסנים בשטח המפעל. תפקידו [הוא] גם להעמיס ולפרוק מטענים.
ביום 19.9.84 בבוקר הורה מנהל העבודה לתובע, להעמיס ציוד ולקחתו למחסנים. המטען הכיל ברזלים, ובתוכם חבילות כבדות במיוחד (מעל 30 ק"ג האחת). התובע פירק את החבילות ונשא אותן ליעדן.

כחצי שעה לאחר תחילת העבודה, הדיס התובע חבילה כבדה במיוחד שנועדה למחסן בקומה שלישית. בעת שעלה במדרגות, חש כאבים בחזה. התובע לא הבין משמעות הכאבים והמשיך בעבודתו, כשהכאבים מתחזקים הוא כוטה בזיעה וחיזור. משגברו הכאבים פנה למרפאה במפעל, ונבדק ע"י רופא. הרופא קבע כי התובע לקה בהתקף לב והזמין אמבולנס, אשר פינה אותו לבית"ח...". (הדגשות לא במקור).

1.2 פסק הדין עליו נסבה העתירה, דחה את ערעורו של העותר, להכיר בהתקף אוטם שריר הלב כתאונת עבודה לפי סעיפים 35 ו-39 לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב) התשכ"ח - 1968. (להלן: חוק הביטוח הלאומי). לנחות בית המשפט, בנוסף לציטוט סעיפים אלו בגוף העתירה, יצורפו הסעיפים כנספח ב' לעתירה. הודעת ערעורו של העותר תצורף כנספח ג' לעתירה.

2. סמכות בג"צ לביטול דיון שנתקיים, או החלטה שניתנה שלא כדין בבית דין מנהלי היינו: בבית הדין לעבודה, שאובה מסעיף 15 (ד) לחוק יסוד השפיטה.

העתירה טובבת טניב שני מעגלים עיקריים המצדיקים את התערבות בג"צ, כל אחד מהם בנפרד.

המעגל הראשון הוא: חריגה מסמכות באי מתן החלטה בערעור על החלטה אחרת, אי מתן זכות טיעון נאותה, לאחר שהעותר התנגד להתערבות בעובדות ביום הדיון בערעור, מבלי שבית הדין התבקש לזאת בכתב, או שמע עדים נוספים. וחלק מההתערבות של בית הדין בעובדות נערכה אף מבלי שנתבקש לכך על ידי מי מהצדדים, וכן אי התייחסות לסענות נוספות של העותר, שיפורטו להלן.

המעגל השני הוא: סעויות משפטיות מהותיות, בפסק הדין של המשיב מס' 1 וביניהם, סטיה מהלכות קודמות, והתעלמות משיקולים רלבנטיים, וניתוח מוטעה של פסק הדין בערכאה דלמטה וכיו"ב.

א. חריגה מסמכות של המשיב מס' 1

2.1 חריגה מסמכות של המשיב מס' 1 בכך, שהתערב שלא כדין וללא מתן זכות סיעון נאותה לעותר, כממצאים עובדתיים של הערכאה דלמטה. במלים אחרות, בית הדין הארצי התערב על דעת עצמו בעובדות בקובעו עובדות, כל העותר לא הרים את החבילה הספציפית לבד. זאת, מבלי שב"כ המשיב מס' 2 הרהיב עוז, לטעון זאת אף בעל פה. (ראה פירוט בחלק העובדתי סעיף 14ה' לעתירה) וכן ראה תגובתו של ב"כ המשיב מס' 2 לערעור שבה, לא זו בלבד שלא ביקש להתערב בעובדות, אלא אף ביקש לאשרן כפי שנקבעה למטה. תגובתו של ב"כ המשיב מס' 2 לערעור תצורף כנספח ד' לעתירה.

בל נשכח, כי ב"כ המשיב מס' 2 חלק על העובדות (בחלקן) בערכאה דלמטה וניתנה החלטת ביניים כנגדו (ראה נספח ג' לעתירה הודעת הערעור, ונספח ב' המצורף לה). על החלטת הביניים, הסתמך בית הדין האזורי בפסק דינו, ועליה לא הוגש ערעור שכנגד, על ידי המשיב מס' 2.

יש בכך, פגיעה בכללי הצדק הטבעי, המצדיקה תיקונה על ידי התערבות בג"צ.

אסמכתא: בג"צ 659/78 גינגולד נ' בית הדין הארצי לעבודה ואח' פ"ד לה (2) 654, 649 מול האות ו'.

על התנאים החריגים להתערבות ערכאת ערעור בממצאי הערכאה דלמטה ראה:

ע"א 207/86 מגן נ' בכר, פ"ד מב (4) 63, 68-69.

"ממצא בדבר כנותה, או העדר כנותה של עדות, נקבע על סמך התרשמותו הישירה של בית המשפט מהעד המופיע לפניו. בשאלה זו, אין בית המשפט של ערעור נוטה להתייחס, אלא במקרים יוצאים מן הכלל... כדי לומר לשופט, שהאמין לדברי העדים או שלא האמין להם, כי טעה, לא די להצביע על שורה של תמיהות ואפילו רבות, אלא צריך שתהיינה עובדות, המראות בעליל שהשופט יכול היה להתרשם כפי שהתרשם". [הדגשה לא במקור].

תנאים אלו לא התקיימו בנסיבות המקרה דנו, (ראה בחלק העובדתי סעיף 12 לעתירה), מה גם שלא ניתנה זכות סיעון נאותה לעותר. ואף ההתערבות

2.2 חריגה מסמכות של המשיב מס' 1 בכך, שלא התליחס לערעור

העותר על החלטת ביניים של הערכאה דלמטה.

היינו: לא נתן החלטה מנומקת, בדבר דחילת ערעור העותר על פטילה ללא הנמקה של, כל שאלות הבהרה הרפואיות (בסה"כ 5 במספר) שהופנו למומחה הרפואי. זאת, בניגוד לפטיקתו הוא, הקובעת כי, דרך המלך, מהווה התרת השאלות, ופטילתן מחייבת הנמקה מיוחדת. ראה עמוד 8 להודעת הערעור המצ"ב כנספח ג' לעתירה.

אסתמכתא: דב"ע מו/154-0 ברוך שלום נ' המוסד לביטוח לאומי פד"ע יח, 332.

שם נפסק, כי פטילתן הסיטונאית (ולא אי פטילה) של שאלות הבהרה שמבקשים להציגן למומחה יועץ רפואי, לאחר הגשת חוות דעתו, מחייבת התייחסות מנומקת. שאלת הבהרה המציגה שאלה בתחום הרפואי, ולא נועדה לבחון עברו המקצועי של הרופא, אין לפוטלה.

על עילת התערבות בג"צ במקרה זה לתיקון החריגה מסמכות, ראה בג"צ 654/78 גינגולד נ' בית הדין הארצי לעבודה ואח', פ"ד לה (2) 659, 649 מול האות א'. שם נקבע, כי כאשר בית הדין הארצי לעבודה אינו נוקט עמדה ברורה, האם בית הדין האזורי טעה בהחלטה בנקודה מסוימת, או לא - יש בכך עילה להתערבות בג"צ.

2.3 חריגה מסמכות של המשיב מס' 1 בכך, שנתן פסק דין הנעדר

התליחסות לחלק מהותי מסענות

הצדדים, ללא הנמקה כדין.

הכוונה היא בין היתר, לחוסר התייחסות והנמקה של בית הדין הארצי, מדוע מעדיף הוא את חוות דעת פרופ' בלום, שלא נימק בעצמו בחוות דעתו, כיצד הוא מתמודד עם דעה רפואית, סותרת שהובעה על ידי ד"ר ליבל. וכך הכוונה הינה בין היתר לחוסר התייחסות, לטענות העותר באשר לאבחון סבביות רפואית מסיבתיות משפטית, לישום מבחן סמיכות הזמנים,

ישום לטענת המשיב באשר לשימוש בשיטות רפואיות מיוחדות של מיינר זה

אסמכתא: בג"צ 785/86 מצגר נ' בית הדין הארצי לעבודה ירושלים ואח',
פ"ד מא (3) 352, 357 מול האות א'.

שם נפסק כי מתן החלטה הנעדרת התליחסות לחלק מהותי מטענות הצדדים,
מהווה מתן החלטה שלא כדין, המהווה עילה להתערבות בג"צ.

ב. סעות משפטיות, מהותיות, אשר הצדק דורש תיקונה

סטיה מהתקדים המנחה דן יצחק (נספח ה' לעתירה)

2.4 ראשית, יאמר כי ה ס ר ג י ה ש ל פרשנות סעיף 39 לחוק הביטוח
הלאומי, נאמר עליה כבר, כי היא מהווה סוגיה משפטית מרכזית בדיני
עבודה, שנש לה השלכה על ציבור נרחב של נפגעים, ולפיכך ראוי שבג"צ
יאמר בה את דברו, ולכן קיימת במקרה הנדון, עילה להתערבות בג"צ.

ראה: בג"צ 338/83 הטלי נ' בית הדין הארצי לעבודה ואח' פ"ד לז (4)
645, 650. מול האות ג'.
בג"צ 886/79 בניאל נ' בית הדין הארצי לעבודה ואח' פ"ד לה (2) 696,
693 (בג"צ בניאל הנ"ל מתווה את העקרון של התערבות בג"צ בסוגיה
עקרונית, בג"צ הטלי מלישם זאת על הסוגיה הספציפית של סעיף 39 הנ"ל
ומתערב, לתיקון חלק מפרשנותו, אולם יודגש כי פסק הדין בבג"צ הטלי
ניתן לפני התקדים המנחה של בית הדין הארצי לעבודה, דן יצחק).

2.5 שנית, במקרה הנדון קיימת עילה נוספת להתערבות בג"צ, הואיל והסעות
המשפטיות המהותיות, נובעת מהלכה שאינה המתוישבת עם פטיקתו של בית
הדין הארצי לעבודה עצמו: ושלא מתוך כוונה מודעת או מנומקת, לשנות
הלכות אחרונות שיצאו מלפני בית הדין הארצי לעבודה עצמו.

ראה: בג"צ 338/83 הטלי נ' בית הדין הארצי לעבודה, פ"ד לז (4) 650,
645 מול האות ג'. שם נפסק, כי זוהי עילה להתערבות בג"צ.

(השווה את פסק הדין נשוא העתירה (נספח א'), ליתר פסקי הדין
המצורפים כנספחים לעתירה).

שלישית, היתה בפסק הדין נשוא העתירה, סעות משפטיות מהותיות, הנובעת

ראה: בג"צ 293/13 מ.לפלד נ' בית הדין הארצי לעבודה ואח', פ"ד מא (2) 210, 220 מול האות א'. שם נפסק כי זוהי עילה להתערבות בג"צ.

2.6 במילים אחרות, בית הדין הארצי לעבודה, לישם באופן מוטעה, את מבחן המאמץ המיוחד, בכך: שנתן במשתמע משקל להלכת הסיכון האישי (שנדחתה על ידו עצמו) בתקדים המנחה דב"ע מו/139-0 דן יצחק נ' המוסד לביטוח לאומי פד"ע יח' 315 המצ"ב כנספח ה' לעתירה.

לא זו אף זו, הלישום המוטעה של הלכת המאמץ המיוחד התבטא בין היתר בכך שלא נתן משקל למבחן סמיכות הזמנים, לנסל השכנוע, לשוני בין הסיבתיות המשפטית, לסיבתיות הרפואית, וכן לא השווה נכונה את המאמץ המיוחד לבריאותו של הנפגע.

ראה פסק הדין של בית הדין הארצי לעבודה עצמו המצורף כנספח א' לעתירה, שם הכיר בית הדין בע"מ 3 בהלכה המחליבת החדשה, של מבחן המאמץ המיוחד, שהותוותה בהלכת דן יצחק.

ברם, אף מבלי להכנס לגוף העתירה ניתן להיווכח בנקל, מקריאת פסק דינו הקצר של המשיב מס' 1, כי לא היתה התליחסות כלשהי, למבחן סמיכות הזמנים, לנסל השכנוע, לשוני בין הסיבתיות המשפטית לבין הסיבתיות הרפואית (ראה עמוד 5 לפסק הדין). ותחת זאת הושווה בסעות, המאמץ המיוחד לעבודתו היומיומית של העותר, בניגוד למתחייב מהלכת המאמץ המיוחד. (ראה עמוד 3 לפסק הדין טעיף 7).

2.7 העותר יטען, כי נגרם לו עוול הזועק לשמיים, בכך שתביעתו להכרת התאונה שארעה ביום 19.9.84 נדחתה בבית הדין האזורי לעבודה, בגין טעות עובדתית, שעליה, הושתתה ההנמקה היחידה של בית הדין האזורי לעבודה.

(ראה את פסק הדין האזורי לעבודה מצורף כנספח א' להודעת הערעור).
הודעת הערעור עצמה מצ"ב כנספח ג' לעתירה.

משהכיר בית הדין הארצי לעבודה בסעות העובדתית של בית הדין האזורי (עמוד 2 לפסק דינו), דחה את ערעור העותר בפסק דין לא מנומק כדבעי, הלוקה בטעויות עובדתיות ומשפטיות, ותוך פגיעה בכללי הצדק הטבעי.

2.8 העותר חש כי ענוי הדין נגרם לו בכך, שזה כשש שנים, נדון עניינו בבתי הדין לעבודה, תוך שערכאה אחת מכירה בסעות עליה מושתת פסק דין הערכאה האחרת, אך מוסיפה עליה טעויות משלה, ובכך גורמת עוול נוסף לעותר. כל עניינו של העותר הוא שהצדק ייצא לאור בעתירה זו.

2.9 אשר על כן, יבקש העותר מבית משפט נכבד זה, לבטל את החלטת בית הדין הארצי לעבודה, ולחייבו ליישם נכונה את הפירוש המשפטי לטעיף 39 לחוק

3. הבסיס העובדתי לבקשת העותר לעילת הטעות המשפטית המהותית

מבוא

הואיל והבסיס העובדתי של העתירה מהווה בחלקו, בסיס משפטי הייבוי: יש לדלות את עיקרי הלכת מבחן המאמץ המיוחד ולאחר מכן בשלב השני, ניתן יהא להבין את הטעות המשפטית בישומה, וכן הטעויות המהותיות בניתוח פסק דינה של הערכאה דלמטה.

אי לכך, מצאנו לנכון לפרט תחילה את עיקרי הלכת המאמץ המיוחד, ככלי עזר לקביעת הקשר הטיבתי, בין העבודה לבין התאונה, שתזכה את המבוטח בהכרה בתאונה בתאונת עבודה.